

Louis Châtellier trdi, da je apostolska dejavnost misijonarjev prispevala k okrepitvi ljudske verske gorečnosti in hkrati zaznamovala vedenjske modele v vsakdanjem življenju. Potridentska pastorala je med drugim odločilno posegla v kolektivni imaginarij in ljudskim množicam približala svete osebe. Vsakodnevni Oče naš je še tako neuke vernike seznanil s poglavitnimi dolžnostmi kristjana. Upodobljeni Kristus, Marija, svetniki in svetnice so postali "iz krvi in mesa" in - kot predmet čaščenja - močan identifikacijski vzor, ki je prevzemal posredniško vlogo med verskim naukom in vsakdanjim življenjem.

Potridentska ikonografija je torej po avtorjevem mnenju poveščevala božjo slavo Boga in vernika hkrati opozarjala na bližino svetih oseb. Zlasti podoba trpečega Kristusa in njegovega pasijona je zmanjšala razdaljo med ubožnimi sloji in religijo.

Razglasitev dogme o brezmadežnem spočetju leta 1854 in oživitve verskih bratovščin v drugi polovici 19. stoletja Châtellier razlaga kot znak pronicanja ljudske pobožnosti v sam vrh cerkvene institucije. Ima ga za triumf religije ubožnih, ki je v našem stoletju, zlasti v deželah Tretjega sveta postala temeljni segment sodobnega katolicizma.

Châtellier s svojim zgodovinskoantropološkim pristopom nazorno prikazuje izoblikovanje ljudske pobožnosti v potridentskem času in s tem zapolnjuje vrzel, ki jo je doslej puščala za seboj zgodovina cerkvene institucije. Pri tem velja še enkrat opozoriti, da njegovo proučevanje recepcije potridentske pastorale temelji na dokumentih, ki jih je zapisala roka klerika, kar zagotovo zmanjšuje možnost izoblikovanja celostne slike verskega občutja na evropskem podeželju. V knjigi Louisa Châtellierja so sicer razlike v delovanju jezuitskega reda v posameznih ruralnih območjih katoliške

Evrope komaj nakazane, kljub temu pa nam je njegova osvetlitev misijonske dejavnosti na evropskem podeželju lahko dovolj zaupen vodnik pri osvetljevanju ljudske pobožnosti v posameznih, še neraziskanih krajevnih stvarnostih, ki so doživela udejanjanje potridentske cerkvene politike. Potemtakem lahko postane Châtellierjeva knjiga izhodiščna literatura tudi pri preučevanju delovanja meniških redov na slovenskih tleh in pri osvetljevanju njihovega prispevka k ustvarjanju kolektivnega ljudskega imaginarija. Ljudska pobožnost je bila, kot izhaja iz avtorjevega naziranja, vendarle ena poglavitnih dimenzij tradicionalnega kmečkega življenja.

Marta Verginella

Mirjana Nastran Ule

PSIHOLOGIJA VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Znanstveno in publicistično
središče, Ljubljana 1993

Znanstveno in publicistično
središče je le leto dni po tem, ko
je omogočilo izid Socialne psi-

hologije avtorice Mirjane Nastran Ule, izdalo naslednje njeno samostojno delo Psihologija vsakdanjega življenja. Knjiga je v vsebinskem smislu nadaljevanje Socialne psihologije; nadaljevanje glede na spoznavnoteoretska izhodišča in raziskovanje pogojev za socialno konstrukcijo osebnosti. Izbor vsakdanjega življenja za predmet psihološke raziskave kaže pomen, ki ga avtorica pripisuje navidez vsakdanjim in neproblematičnim dogodkom, odnosom, interakcijam in odzivom v obravnavi posameznika in družbe oziroma v znanstvenem pristopu. Združiti poskuša "navidezno nasprotje: znanstveno objektivni prikaz glavnih psiholoških sestavin in struktur vsakdanjega življenja ljudi ter analizo emancipatorno relevantnih ključnih problemskih področij vsakdanjega življenja" (str. 8).

Izhaja iz aktualnosti vsakdanjega življenja, ki ima tako družbene kot tudi znanstvene vzroke. Vzoredno z družbenimi premiki (v smeri relevantnosti vsakdanjega življenja posameznika) potekajo po njenem mnenju tudi: preusmeritev družboslovne znanosti k mikrostrukturam človeške dejavnosti, spremembe v metodološkem pristopu in oživiljanje družboslovnih teorij fenomenološke sociologije, simbolnega interakcionizma in družbenokritičnih teorij vsakdanjega sveta. Omenjenim trendom s svojega, psihološkega gledišča ne uide niti avtorica sama. Zanj je ravno psihologija tista, ki je bolj kot vse družboslovne discipline zavezana vsakdanjemu življenju znotraj vsakdanjega sveta, k posamezniku v življenjskem svetu, ki ta svet tudi oblikuje, poleg tega, da v njem živi (konstrukcija sveta kot subjektivno-objektivna realnost). V tem Uletova nespomo sledi teoretikom socialnega konstruktivizma (Secord, Harre, Gergen idr.) in na tej osnovi tudi prikaže bistvene strukture vsakdanjega življenja ljudi (vsakdanje dogodke

in situacije, medosebne odnose, družinski svet, življenjski tok...).

Prek številnih ekskurzov in prilog učinkovito poudari znanstvene poglede različnih avtorjev (Husserla, Schutza, Habermasa, Argylea, Ottomayerja), s Kurosavovim Rašamonom pa nemoč v doseganju "skupne resnice dogodka" zaradi vpletenosti subjekta (ali opazovalca) in njegove navezanosti na neko temo. To svojevrstno načelo nedoločenosti avtorica priznava tudi, ko v poglavju o spolnih razlikah citira Hellerjevo in se pod izjavo podpiše tudi sama: "Zavedam se, da moja teorija odseva mojo ženskost tudi v izbiri argumentov. Moje zanimanje za vsakodnevno življenje, za 'vodenje življenja', za človeške potrebe - tudi to je izraz mojega življenja, odkrit izraz moje ženskosti" (str. 228).

Ko bralca že seznanijo z osnovami za razumevanje temeljev vsakdanjega sveta, pomenom dogodkov, njihovo pomenljivostjo, temami, transpersonalnim ozadjem in življenjskimi situacijami, preide na psihologijo medosebnih odnosov, predvsem intimnih. To pa je že uvod v analizo ključnih problemskih področij vsakdanjega življenja, življenjskih kriz in stresov (ki jih po Buchholzu definira kot mesto loma med posameznikom in okoljem). Pri tem ima vodilno mesto družina kot psihosocialni sistem in kot osnovna institucija zasebnega življenja, v svetu katere potekajo temeljni procesi vzpostavitve vrednostnih predstav, definicij realnosti, povezanosti in avtonomije družinskih članov, ki ta svet konstruirajo in v njem živijo. Iz družine, kot pravi Uletova, izhajajo tudi spolne razlike in tradicionalna delitev na "čustveno" žensko in "razumskega" moškega.

Svojo razpravo sklene v obnavo (post)moderne subjekta v postindustrijski družbi oziroma paradoksom sočasne individualizacije in izgube individua. Pri tem sooči teoretike kritične teori-

je družbe (Marcuseja, Adorna) in francoske strukturaliste (Foucaulta, Lacana) oziroma zagovornike poststrukturalističnega koncepta subjekta, ki po avtoričinem mnenju upravičeno opozarjajo na "strukturalne, več ali manj nezavedne prepreke na poti k družbenemu individu" (str. 247).

Psihologija vsakdanjega življenja je namenjena predvsem strokovni javnosti, lahko pa je zanimivo branje prav za vse, ki smo se že soočili z dilemami vsakdanjosti, jih interpretirali in se nanje odzvali.

Jana Urh

Roland Barthes

CAMERA LUCIDA: ZAPISI O FOTOGRAFIJI (La chambre claire: note sur la photographie)

Studia Humanitatis, ŠKUC
FF; Ljubljana; 1992;
125 strani; 1575 SIT.

STUDIUM IN PUNCTUM

Na posamezno, posebno, vselej partikularno fotografijo zale-

pljen referent odkriva njeno edinstveno, tавтоloško značilnost: da s tem, ko zrem fotografijo, pravzaprav zrem vanj, v vanj, podobo, osebo; nikoli v Fotografijo kot tako. Prav ta neopazna, "dokumentarna", "posredniška" vloga, navidez zgolj sredstvo za izražanje vsebine na njej, samozanikanje fotografije na račun upodobljenega, odkriva njeno pravo moč, enkratno izrazno sposobnost, ki je ne more doseči noben drug medij. Toda ali je mar res le "suverena naključnost", "absolutno posamično", "ujeti izgubljeni trenutek"? Zgolj "odraz" realnosti, metodološko nevtralna in najbolj kredibilna reprodukcija minulega dejstva?

Ravno nasprotno: že sam akt, avantura prezentacije nosi s seboj povsem jasno, nedvoumno konotacijo tistega, ki je usmerjal in usmeril svoj objektiv na točno določen cilj v točno določenima trenutku in kraju, ki je z usodnim *klikom* "nekaj storil" z vsem tem. Četudi se fotografija diči z avro objektivnosti, čeprav ima pretenzije dokaza, je predvsem pokaz tega, kar (se) ima za dokaz; ni denotirano "dejstvo kot tako", emanacija "stvari na sebi", pač pa prav ovrednoten, simbolno nastavljen in prepoznan konstrukt, "tako in tako kot dejstvo".

Drugače povedano: ni "posnetek", ampak "osnutek" sveta; niti ni "posledica" resničnosti, ampak to šele ustvarja, prilagaja, jo osmisli. Navidez neprizadeto pokaže ravno na nekaj; "objektivno" pokaže na povsem subjektivno doživljanje motiva; "nepripransko" slika s točno določene strani točno določeno stran; kot po naključju ujame vnaprej premišljeno ali hipno zasačeno vsebino; itn.... Fotografija torej proizvaja svojega referenta, svoj "naključni" indic.

Vztrajanje na kontingentnosti, bojevitvo zagovarjanje slučajnih gest in dogodij je vselej problematično, če ne že kar obsceno početje. Na fotografovem filmu tako ni zabeležen šop nepoveza-